

Asia: VN/599/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi virvoitusjuomaverosta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi virvoitusjuomaverosta annetun lain muuttamisesta diaarinumero: VN/599/2022

Esitys koskee voimassa olevan virvoitusjuomaveron muuttamista siten, että virvoitusjuomavero sisältäisi kuusi porrasta juomien sokeripitoisuuden mukaan. Nykyisin virvoitusjuomaverossa on kaksi porrasta siten, että juomissa, joissa ei ole lisättyä sokeria on alempi vero 13 senttiä litralta ja yli 0,5 prosenttia sokeria sisältävissä (alkoholittomissa) juomissa vero on 32 senttiä litralta. Ehdotettu veroasteikko alentaisi sellaisten juomien veroa, joissa on vähän sokeria ollen 19 senttiä litralta juomille, joissa on hiukan enemmän sokeria kuin 0,5 prosenttia, ja kiristäisi paljon sokeria sisältävien juomien veroa ollen korkeimmillaan 46 senttiä litralta.

Ehdotuksen pääasiallinen perustelu on terveysohjauksen lisääminen. Tavoitteena on siis vähentää paljon sokeria sisältävien juomien kulutusta ja ohjata kulutusta juomiin, jotka sisältävät vähemmän sokeria.

Arviomme ehdotetun veromuutoksen vaikutuksista on kahtalainen. Perustuen aiempaan tutkimukseen (Kosonen ja Savolainen 2019), virvoitusjuomavero, joka kohtelee sokerillisia ja keinomakeutettuja, mutta muuten hyvin samankaltaisia, juomia eri tavoin ohjaa kulutusta. Ehdotettu muutos kohtelisi esimerkiksi saman tuotemerkin keinomakeutettua ja sokeria sisältävää versiota eri tavoin ja siksi sillä varmasti voisi olla ohjaava vaikutus. Ehdotettu muutos ei kuitenkaan yksiselitteisesti kiristäisi alkoholittomien ja lisättyä sokeria sisältävien juomien verotusta. Kulutusta saattaisi siis siirtyä myös kokonaan sokerittomista juomista vähän sokeria sisältäviin tuotteisiin samalla kun paljon sokeria sisältävien juomien kulutus osin ohjautuisi vähemmän sokeria sisältäviin

juomiin. Ohjausvaikutus oletettavasti siis toimisi eri suuntiin, ja kokonaisvaikutusta voi olla hankala etukäteen arvioida.

Esityksen mukaan esimerkiksi sokeria sisältävien kolajuomien verotus nousisi nykyisestä 32 sentistä 39 senttiin litralta. Nämä ovat esimerkkejä tuotteista, joilla on hyvin samankaltainen sokeriton tuote, usein samaa tuotemerkkiä. Tämän muutoksen voi olettaa ohjaavan kulutusta hiukan nykyistä tilaa enemmän sokerittomiin tuotteisiin.

On olemassa mahdollisuus, että valmistajat reagoivat porrastettuun veroasteikkoon vähentämällä hiukan juoman sokeripitoisuutta. Oletettavasti kansainvälisten tuotemerkkien osalta todennäköisyys tähän on kuitenkin pieni Suomen ollessa pieni markkina-alue. Tässäkin reaktiossa pitää verrata nykytilaan. Jos valmistajien reaktio kohdistuisi tuotteisiin joiden vero nousisi siten että tuotteen sokeripitoisuus vähenisi sen verran että vero olisi nykyisen kaltainen, olisi muutoksen terveysvaikutukset positiivisia. Kuluttajat voisivat tällöin säilyttää nykyisen kulutuskorin ja heidän kuluttamansa tuotteet sisältäisivät hieman vähemmän sokeria. Jos taas valmistajat muuttaisivat tuotettaan niin, että tuote pääsisi nykyistä alemmalle veroasteelle, voisi se lisätä tällaisten tuotteiden kulutusta ja sen terveysvaikutukset voisivat olla negatiivisia koska silloin kuluttajat saattaisivat saada uusista kuluttamistaan tuotteista enemmän sokeria nykyiseen kulutuskoriin verrattuna.

Se on odotettavissa, että veron kiristäminen 46 senttiin litralta oletettavasti ohjaisi kulutusta pois niistä juomista johon tällainen korkea vero osuisi, kuten energiajuomilta.

Tuomas Kosonen

VTT, Tutkimusprofessori

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus

Mikael Collan

Ylijohtaja

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus

Collan Mikael
Valtion taloudellinen tutkimuskeskus

Kosonen Tuomas
Valtion taloudellinen tutkimuskeskus